

HISTORISCHE VERENIGING 'DE SMILDE'

Vijfde jaargang
september 2009

Nieuwsbrief 24

Foto's:

De foto's komen uit aan ons beschikbaar gestelde collecties.

Bij de Meesterbrug, Bovensmilde

LEZING HISTORISCHE VERENIGING 'DE SMILDE':

VIJFTIEN VERGETEN KAMPEN VLAK OVER DE GRENS

„Het gesar, het geweld van de bewakers: het was verschrikkelijk. Het begon bij de aankomst in het kamp. We moesten in looppas, rennen, je laten vallen, opstaan, je laten vallen, opstaan, je naar links in de modder laten vallen, opstaan, je naar rechts in de modder laten vallen. Gaat het volgens de bewakers te langzaam, dan trappen ze je of slaan met hun geweer. Aan de slachtoffers is geen droog draadje of plekje meer te vinden. Velen braken...”

Dit citaat is van Günter Daus, overlevende van een van de vijftien concentratiekampen die vlak over de grens met Drenthe en Groningen in Duitsland hebben gestaan. Deze Emslandlager staan, in tegenstelling tot bijvoorbeeld Auschwitz en Dachau, niet synoniem voor de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog. De kampen in het Emsland zijn eenvoudigweg jarenlang doodgezwegen.

Emmenaar Pieter Albers vertelt met passie over deze geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog, die nog voor velen onbekend is. Hij spitte vele publicaties door en interviewde slachtoffers om zich een beeld te vormen hoe het daar aan toe ging. In zijn lezing voor de Historische Vereniging 'De Smilde', vertelt hij waarom deze kampen werden verzwegen. Nederland speelde hierbij een kwalijke rol.

Verder besteedt Albers in zijn lezing aandacht aan het vinden van de overblijfselen van die verschrikkelijke kampen. Hij verzorgt zelfs excursies door het gebied waar eens de kampen waren. Bij voldoende belangstelling denkt de activiteitencommissie van De Smilde erover om voor haar leden zo'n excursie te verzorgen.

'Vijftien vergeten kampen' is een interessante lezing en is gratis voor leden en zij die dit wellicht willen worden.

Locatie 'The Bridge' te Bovensmilde.

Datum: donderdag 8 oktober 2009

Aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur.

Bankrekening
nummer:
3828.52.435,
t.n.v. Historische
Vereniging
De Smilde,
Hoofdweg 44,
9422 AH Smilde

VERHUIZEN? NIEUWE LEDEN? OPZEGGEN LIDMAATSCHAP?

Tot nu toe was u als lid gewend om, bij de hierboven genoemde gelegenheden, Gerrit Helder te bellen of te schrijven of het hem zelf te vertellen. Maar door de groei van onze vereniging krijgt de secretaris het steeds drukker. Al hoorden we Gerrit daar nooit over klagen, leek het ons toch goed de ledenadministratie bij een ander bestuurslid onder te brengen. Natuurlijk blijft Gerrit als secretaris eindverantwoordelijk voor dit onderdeel, maar hij heeft genoeg vertrouwen in Dineke Meilof om het aan haar over te dragen.

In het vervolg moet u dus in Hoogersmilde zijn als het gaat om een verhuizing, opgeven of opzeggen als lid. Vanaf nu moet u voor alle ledenadministratieve zaken contact opnemen met ons bestuurslid:

Dineke Meilof
De Veldhuizen 4
9423 TD Hoogersmilde
Tel. (0592) 45 87 71
Mail. ledenadministratie@desmilde.nl

IN MEMORIAM JANS TIMMER

Op 14 juli 2009 overleed Jans Timmer, geboren te Kloosterveen op 7 januari 1929. Hij was de zoon van een bakker op Kloosterveen. In Groningen volgde hij de studie medicijnen en werd uiteindelijk jeugdarts. Als stagiair deed hij praktijkervaring op in Smilde, daar had hij goede herinneringen aan. Vanaf de oprichting van De Smilde, toonde hij een warme belangstelling. Al is hij nooit lid van onze vereniging geworden, schreef hij wel een paar belangrijke artikelen die over Smilde gingen. Wellicht herinnert u zich nog het artikel over de zilversmeden, maar zeker ook over de werven die Smilde rijk was en in 2008 werd gepubliceerd.

Vol enthousiasme vertelde hij nog over de plannen die hij had en welke verhalen ons nog te wachten stonden. Helaas zullen we die niet meer kunnen publiceren. Even een gesprek voeren was er bij Jans nooit bij. Eenmaal aan de gang kwam er een stroom aan informatie over zijn tijd in Smilde en wat hij allemaal nog wilde schrijven, zoals bijvoorbeeld over de familie Polak, waarnaar de brug is genoemd. Nog niet zolang geleden verhuisde Jans Timmer met zijn echtgenote naar een andere plek in Assen. Daar was het plezierig wonen, het heeft echter maar kort mogen duren.

Wij herinneren Jans Timmer als een sympathiek mens die vele uurtjes in het archief doorbracht waar hij bijzondere feiten naar boven haalde. Niet alleen voor zijn eigen plezier, maar ook dat van ons.

Namens de redactie,
Fred Fontijn

Bij de Polakkenbrug, Smilde

MOORDENAAR JACOB ISRAËL DE HAAN WEL BEKEND

In onze derde uitgave van dit jaar staan uitsluitend niet eerder geplaatste artikelen, die allemaal origineel geschreven zijn om in 'Levend Verleden' te plaatsen. Dit is de eerste keer dat dit gebeurt en ons gelukt is. Hiervoor werden er regelmatig ook verhalen gepubliceerd die al eerder ergens anders in hadden gestaan. Voor een jonge vereniging als de onze is dat gebruikelijk en soms ook de enige manier om iets te publiceren over onze geschiedenis. Soms waren die artikelen zo oud, dat er intussen nieuwe informatie bekend was of aanvullingen. Voor ons niet altijd te achterhalen.

Onze laatste gemeentesecretaris, van toen nog Smilde, de heer Jannes Westerhof, wees ons daar op naar aanleiding van het artikel over Jacob Israël de Haan. Daarin stond dat de moordenaar van De Haan niet bekend is. Tevens adviseerde hij ons om het artikel over de gemeentehuizen van Smilde, geplaatst in een eerdere 'Levend Verleden', aan te vullen met de laatste gegevens. In deze nieuwsbrief vindt u alvast het aanvullende stuk over de opgedoken moordenaar. Het 'plot' zullen we maar zeggen, dan hoeft u daarover niet meer in spanning te leven. Misschien komen we op die andere zaken ook nog wel terug. Maar nu er steeds meer 'eigen' werk verschijnt, zijn aanvullingen in de toekomst steeds minder nodig. Maar blijf kritisch, zoals in de inleiding van het derde nummer" van dit jaar staat geschreven.

In het artikel van M. Moree over Jacob de Haan in Levend Verleden nr. 2-2009, staat dat de dader van de moord op De Haan op 30 juni 1924 nooit gevonden is.

Als bron bij het artikel wordt De Haans biografie 'De zoon van een gazzen' van dr. Jaap Meijer uit 1967 genoemd, waarin echter wel degelijk de moordenaar genoemd wordt, hoewel niet bij zijn achternaam. In de biografie citeert Meijer een uittreksel in het Engels uit 'beschouwingen van Awraham X.', die nauw bij de moord betrokken was, zo niet de moordenaar zelf was.

Deze Awraham X. was destijds een van de commandanten van de zionistische Hagana, een verzetsorganisatie die zich richtte tegen de Britse overheersing van het toenmalige Palestina. Meijer heeft Awrahams identiteit willen beschermen door hem X te noemen. In februari 1985 bleek het te gaan om Awraham Tehomi, die in een Israëliisch televisieprogramma, na 61 jaar, toegaf dat De Haan door leden van de Hagana is vermoord. Volgens Tehomi, die in 1985 in Hongkong woonde, was de moord op De Haan goedgekeurd door Yitzhak Ben Zwi, een van de leiders van de Hagana en later de tweede president van de staat Israël. Tehomi wilde het niet bevestigen, maar hij sprak ook niet tegen dat hijzelf De Haan had vermoord. In de 'beschouwingen van Awraham X.'

wordt De Haan 'Van Fried' genoemd en de moordenaar 'Ithamar'. De beschouwingen bevatten een ooggetuigenverslag van de moord. Dat eindigt met 'Ithamar schoot voor de derde keer. Van Fried viel voorover op de grond, met het gezicht naar beneden, en bleef stil liggen. Hij had de dood aanvaard'.

Het directe verslag van Awraham Tehomi, gecombineerd met andere aanwijzingen, laat er bij deskundigen en betrokkenen geen twijfel over bestaan dat Tehomi zelf de moordenaar is. Tehomi verklaarde ook dat Ben Zvi er stellig van overtuigd was dat De Haan op het punt stond het zionisme te verwoesten en 'ons de mogelijkheid te ontnemen het joodse volk te redden'.

De Hagana had overigens na eerdere dreigbrieven in mei 1923 vlak voor de moord volgens Tehomi een dreigbrief gestuurd aan De Haan waarin stond dat hij, als hij niet binnen drie dagen het land zou verlaten, zou worden gedood, 'hoeveel lijfwachten u ook om u heen hebt'. In mei 1923 zou hij op de 24ste vermoord worden als hij het land niet had verlaten. In het Algemeen Handelsblad schreef hij op 25 mei: 'Ach, hoe onnoozel is de vijf-entwintigste, wanneer men den vier-en-twintigste niet vermoord is. Ik heb twee briefjes van den kalender gescheurd. Hoe goedgehartig staat daar het mooie cijfer 25. En ik ben niet dood. Ik geloof zeker, dat ik niet dood ben.' Lijfwachten had hij niet nodig, dacht hij, maar dertien maanden later kwam er geen dagboekfragment meer in het Algemeen Handelsblad.

Jannes Westerhof, Darp

NIEUW BOEK OVER SMILDE GEPRESENTEERD

Zaterdag 19 september j.l. werd een nieuw boek gepresenteerd waarin de auteur, Jacob Zwiars, zijn persoonlijke herinneringen opschreef. Hieronder is daarover meer te lezen. Het eerste exemplaar werd in 'Villa Maria' aan de oud-wethouder van de gemeente Smilde overhandigd. Het boek is voor € 14,95 te koop bij onze vereniging. Gerrit Helder heeft ze in voorraad. Ze zijn dan ook te verkrijgen op Veenhoopsweg 53, telefoon (0592) 41 45 29. Ook via internet is het boek te bestellen: www.schrijvenblijf.nl. Voor verzending en administratie komt er € 2,50 bij. Natuurlijk zijn de boeken ook te koop bij de activiteiten van De Smilde. In 'Levend Verleden' van september staat een voorpublicatie.

De Smilde in crisis- en oorlogstijd, beschrijft een moeilijke periode in de Drentse geschiedenis. De jaren '30 van de vorige eeuw waren wereldwijd niet de beste tijd, maar Drenthe kreeg wel een extra duw mee van de toenmalige recessie. Industrie was er niet of nauwelijks en de landbouw en veeteelt stelde nog niet veel voor. Het waren de jaren dat de Koninklijke Heidemaatschappij het druk had met de 'ontginning' van Drenthe.

Jacob Zwiars groeide in deze moeilijke tijd als klein jongetje in Smilde op. Volwassen werd hij in de oorlogsja-

ren. Zijn heldere geest heeft veel op kunnen slaan en hij schreef het heel leesbaar op; jeugdherinneringen aan die armoedige tijd en de oorlogsjaren, die een onuitwisbare indruk op hem maakten.

De auteur is geboren in 1930 en heeft zijn eerste twintig levensjaren doorgebracht in Smilde. Hij maakt met dit boek zijn debuut in de maand september wanneer hij 79 jaar wordt. Het boek is niet alleen voor zijn kinderen en kleinkinderen interessant. Ook andere 'Smildegers' maken met de cultuurhistorische indringende beschrijving kennis of halen herinneringen op, over deze veenkolonie.

Onderwerpen zoals de sociale- en economische ontwikkeling, politiek, cultuur, onderwijs, ontspanning, het sociale leven uit die tijd komen aan de orde. Informatie die alleen nog, geheel of gedeeltelijk, beschikbaar is bij tijdgenoten. Herinneringen die met genoeg door ouderen zullen worden gelezen en voor de jongere generatie een boeiend beeld laat zien van het leven van hun (voor)ouders.

DE HISTORISCHE VERENIGING DE SMILDE, RAADT HET VAN U HARTE AAN.

